

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK
Grup Başkanı

Sayı : 6299
Tarih : 21.12.2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Taşeron üretim ve güvencesiz çalışmanın esas çalıştırma biçimi haline geldiği kayıt dışı güvencesiz çalıştırma biçimlerinin tamamen yasaklanması, işletmeler ölçeğinde bir iç denetimin kurulmasını sağlamak ve denetimle görevli kamu otoritesinin kayıt dışı güvencesiz işçi çalıştırılmasına dair sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini araştırmak amacıyla Anayasa'nın 98'inci İktüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Prof. Dr. Mahmut TOĞRUL

Gaziantep Milletvekili

Gerekçe

Kayıt dışı istihdamın asıl başlangıcına bakacak olursak, Türkiye'nin 1980 24 Ocak Kararları ve 12 Eylül Darbesiyle uygulamaya konulan neoliberal ekonomi politikalarına dayanmaktadır. Dışa açık büyüme modelini ve uluslararası rekabeti ön plana çıkarmış ve sonuçta kar oranlarını artırmak için işgücü maliyetlerinin düşürülmesi temel politika olarak belirlenmişti. Kayıt dışı istihdam bu politikalar sonucu ortaya çıkan güvencesiz ve korumasız çalışma biçimidir. Türkiye'de yaşlısından, gencine, emeklisine, öğrencisine, işçisine ve çocuğuna kadar birçok kayıt dışı çalışan işçi bulunmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası da dahil olmak üzere Türkiye'de işçi sağlığı ve iş güvenliği sistemi göçük altındadır. Taşeron üretim ve güvencesiz çalışmanın esas çalıştırma biçimi haline geldiği ve kayıt dışı ekonominin üretim sürecinde varlığını sürdürdüğü düşünüldüğünde bu enkaz daha da büyük hale gelmektedir. Sendikalaşmanın işveren ve devlet baskısı ile engellenmesi ise bu enkazın büyük facialara dönüşmesine yol açmaktadır.

Kayıt dışı istihdamı birkaç farklı şekilde açıklayabiliriz. Bunlardan birincisi istihdam edilen işçilerin hiçbir şekilde kayıtlarda gösterilmemesidir. Yani çalışan işçinin ne sigortası ne güvencesi ne maaşı ne de belirli bir sürede gerçekleşen bir işinin olmadığını ve hiçbir yerde gösterilmemesidir. İkincisi ise istihdam edilen işçilerin çalıştıkları sürenin sadece bir kısmının kayıtlarda gösterilmesidir. Üçüncüsü ise istihdam edilen işçilerin prime esas kazançlarının eksik gösterilmesidir. Bugün Türkiye'de istihdam edilen her 100 kişiden 35'i kayıt dışı

7

alışıyor. 1 milyon 800 bin genç kayıt dışı çalışıyor. 65 yaşı üstü çalışanların yüzde 84' kayıt dışı alışıyor. Bir de yarı zamanlı çalışanlardan da her 10 kişiden 8'i kayıt dışı alışıyor. Kayıt dışı istihdam ülkemizde ciddi anlamda gelişmiş ve geliştirilmiştir. Bu durumun da yarar sağladığı bir tek sermaye, para babaları ve kapitalist sistem anlayışıdır.

Kadınların yarıya yakını kayıt dışı alışıyor. Yani toplumsal cinsiyet açısından kayıt dışı istihdamın en yüksek olduğu kesimlerin başında kadınlar gelmektedir. Bunun yanı sıra kayıt dışı istihdamın en fazla tarım sektöründe olduğu görülmektedir. Tarım sektöründe kayıt dışı istihdam oranı yüzde 82 ile en yüksek düzeydedir. İkinci sırada inşaat sektörü gelmektedir. Sanayi ve hizmet sektöründe kayıt dışı istihdam oranı yüzde 20'dir. Yine son yıllarda özellikle Suriyeli mltecerilerin Türkiye'ye gelmesiyle birlikte kayıt dışı istihdam daha da artmıştır. Suriyeli mlteceriler konusunda kayıt dışılığı en fazla çocuklar oluşturmaktadır. İşverenler kayıt dışı yabancı işçileri maliyeti düşük olduğu için tercih etmektedir.

Ülkemizde kayıt altına alınan ve kayıt dışı çalıştırılan ocuk işçilerin sayısı toplamda 2 milyona yaklaşmış bulunmaktadır. 2016 yılı içerisinde çalışan ocuk işçilerin sayısı 708 bin iken bu çocukların yaklaşık sadece 150 bini sigortalı olarak çalıştırılmıştır. Yani TÜİK'in verilerine göre ocuk işçilerin yüzde 78'i kayıt dışı çalışmaktadır. Sektörel olarak baktığımızda çocuklar en fazla tarım ve inşaat gibi mevsimlik işlerde, ırac ve stajyer olarak organize sanayi bölgelerinde, yaz dönemlerinde ise özellikle hizmet sektöründe çalıştırılıyor.

Kayıt dışını artıran küresel, meta zincirleri yerine farklı sanayi politikaları üretilmelidir. Kayıt dışı istihdamı doğrudan etkileyen ekonomi politikaları terk edilmelidir. Çalışma hayatında denetim artırılmalı ve kayıt dışı istihdam eden iş yerlerine karşı caydırıcı önlemler alınmalıdır. Sosyal Güvenlik Sistemini herkesin eşit şekilde yararlanabileceği bir hak olarak tanımalıdır. Gençlerin ve kadınların güvenceli istihdam oranlarına kavuşmaları için politikalar retierek, kayıt dışı çalışma sorunlarına biran önce çözüm bulunulması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulması aciliyet arz etmektedir.

Filiz KERESTECIOĞLU
HDP İstanbul Milletvekili 2

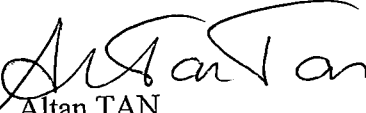

Behçet YILDIRIM
HDP Adıyaman Milletvekili 4

Dürayet TAŞDEMİR
HDP Ağrı Milletvekili 6

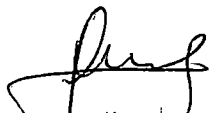

Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman Milletvekili 8

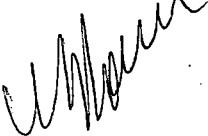

Saadet BECEREKLİ
HDP Batman Milletvekili 10

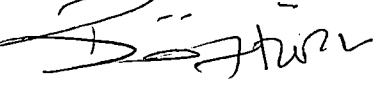

Mizgin IRGAT
HDP Bitlis Milletvekili 12

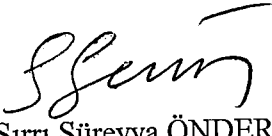

Altan TAN
HDP Diyarbakır Milletvekili 13

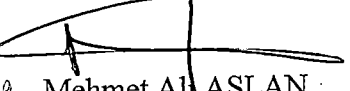

İmâm TAŞÇIER
HDP Diyarbakır Milletvekili 14

Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili 16

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Adana Milletvekili 3

Berdan ÖZTÜRK
HDP Ağrı Milletvekili 5

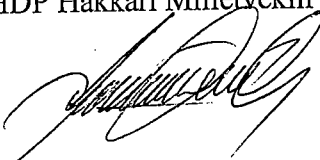

Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP Ankara Milletvekili 7

Mehmet Ali ASLAN
HDP Batman Milletvekili 9

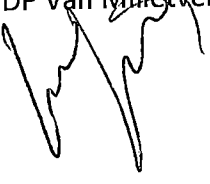

Hıyar ÖZSOY
HDP Bingöl Milletvekili 11

Nimetullah ERDOĞMUŞ
HDP Diyarbakır Milletvekili 15

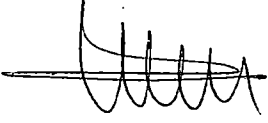

Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili 17

Nihat AKDOĞAN
HDP Hakkari Milletvekili 19

Bedia ÖZGÖKÇE ERTAN²⁰
HDP Van Milletvekili

Nadir YILDIRIM²²
HDP Van Milletvekili

24 Adem GEVERİ
HDP Van Milletvekili

